

HUBUNGAN FAKTOR TERPILIH DENGAN KELESTARIAN TINGKAH LAKU PELUPUSAN PAKAIAN DALAM KALANGAN PELAJAR BIDANG FESYEN

FARAH NAJWA BINTI AHMAD PUAD

TESIS YANG DIKEMUKAKAN UNTUK MEMENUHI SYARAT MEMPEROLEH
IJAZAH SARJANA SAINS (PENDIDIKAN TEKNIKAL DAN VOKASIONAL)
(MOD PENYELIDIKAN)

FAKULTI TEKNIKAL DAN VOKASIONAL
UNIVERSITI PENDIDIKAN SULTAN IDRIS

2018

ABSTRAK

Tujuan kajian ini dijalankan adalah untuk mengenal pasti faktor-faktor yang mendorong melupuskan pakaian (FMMP) dan faktor kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian (KTLPP). Kajian juga dijalankan untuk menentukan hubungan antara FMMP dengan KTLPP dalam kalangan pelajar bidang fesyen serta menentukan sama ada terdapat perbezaan KTLPP antara pelajar Jurusan Seni Reka Fesyen dan Tekstil (SRFT) dan Jurusan Tata Busana (TB). Pendekatan yang digunakan adalah kuantitatif berbentuk tinjauan yang melibatkan seramai 393 orang pelajar bidang fesyen di Malaysia dan Indonesia. Pemilihan sampel kajian adalah berdasarkan teknik persampelan rawak berstrata dan persampelan rawak mudah. Dapatan analisis deskriptif menunjukkan sikap dan tingkah laku terkawal berada pada tahap tinggi manakala norma sosial menunjukkan tahap sederhana bagi kedua-dua jurusan. Kesedaran terhadap isu alam sekitar menunjukkan tahap sederhana bagi Jurusan SRFT dan tinggi bagi Jurusan TB manakala tindakan sosial dan KTLPP pula menunjukkan tahap tinggi bagi Jurusan SRFT dan sederhana bagi Jurusan TB. Seterusnya, dapatan analisis korelasi menunjukkan terdapat hubungan signifikan yang kukuh antara norma sosial ($r=0.576$, $p<0.05$) dan tindakan sosial ($r=0.575$, $p<0.05$) dengan KTLPP, hubungan signifikan yang sederhana bagi sikap ($r=0.316$, $p<0.05$) dan tingkah laku terkawal ($r=0.453$, $p<0.05$) dengan KTLPP, serta hubungan signifikan yang lemah ($r=0.291$, $p<0.05$) bagi kesedaran terhadap isu alam sekitar dengan KTLPP. Analisis *Independent t-Test* pula menunjukkan terdapat perbezaan KTLPP antara pelajar Jurusan SRFT dan Jurusan TB ($t=11.370$, $p<0.05$). Secara keseluruhannya, kajian menunjukkan kelima-lima faktor terpilih menunjukkan hubungan dalam mendorong pelajar mengamalkan tingkah laku lestari dalam melupuskan pakaian dan didapati bahawa pelajar Jurusan SRFT lebih mengamalkan tingkah laku pelupusan pakaian yang lestari berbanding pelajar Jurusan TB. Implikasi kajian menunjukkan bahawa penambahbaikan terhadap kurikulum sedia ada adalah perlu supaya amalan ini lebih sistematik dan kajian ini juga menyumbang kepada penambahan kajian literatur yang lebih spesifik dalam KTLPP serta membantu mengukuhkan lagi bukti empirikal dalam menyokong kajian-kajian lepas.

CORRELATION OF SELECTED FACTORS WITH SUSTAINABLE CLOTHING DISPOSAL BEHAVIOR AMONG STUDENTS IN FASHION

ABSTRACT

This study aimed to identify the level of factors that led to the disposal of clothing (FMMP) and sustainability of clothing disposal behavior (KTLPP). This study also determines the relationship between FMMP and KTLPP among fashion students. The differences in KTLPP between the Department of Fashion and Textile Design (SRFT) and the Department of Clothing (TB) was also studied. The approach used was quantitative survey involving 393 fashion students in Malaysia and Indonesia. The sample was selected using stratified and simple random sampling techniques. The findings of the descriptive analysis indicate that attitudes and controlled behaviors are at a high level while social norms show a moderate level for both majors. Awareness of environmental issues indicates a moderate level of SRFT and a high level of TB Department while social action and KTLPP indicate a high level of SRFT and a moderate level of TB Department. In addition, the correlation findings show that there is a strong significant relationship between social norms ($r=0.576$, $p<0.05$) and social actions ($r=0.575$, $p<0.05$) with KTLPP, moderate significance relationship of attitude ($r=0.316$, $p<0.05$) and controlled behaviour ($r=0.453$, $p<0.05$) with KTLPP, as well as a weak significance relationship of awareness of environmental issues ($r=0.291$, $p<0.05$) with KTLPP. Independent t-Test analysis also shows that there are differences in KTLPP between SRFT and TB Department students ($t = 11.370$, $p < 0.05$). Overall, these five selected factors show the relationship that encourages students to practice sustainable behavior in disposing of clothing. The study implicates that improvements to the existing curriculum are necessary to make this practice more systematic and this study also contributes to a more specific literature review of KTLPP as well as to further strengthen empirical evidence in supporting previous studies.

KANDUNGAN

Muka Surat

PENGAKUAN	ii
PENGHARGAAN	iii
ABSTRAK	iv
ABSTRACT	v
KANDUNGAN	vi
SENARAI JADUAL	xii
SENARAI RAJAH	xvi
SENARAI SINGKATAN	xviii
SENARAI LAMPIRAN	xxi

BAB 1 PENGENALAN

1.1	Pendahuluan	1
1.2	Latar Belakang	5
1.3	Pernyataan Masalah	7
1.4	Tujuan Kajian	10
1.5	Objektif Kajian	10
1.6	Persoalan Kajian	11
1.7	Hipotesis Kajian	12
1.8	Kerangka Konseptual Kajian	14

1.9	Kepentingan Kajian	15
1.10	Skop Kajian	19
1.11	Batasan Kajian	20
1.12	Definisi Operasional	22
1.13	Rumusan Bab	26

BAB 2 KAJIAN LITERATUR

2.1	Pengenalan	27
2.2	Kelestarian Fesyen	28
2.3	Industri Pakaian Dunia	30
2.4	Kitaran Hidup Pakaian	37
2.5	Peringkat-peringkat dalam Kelestarian Proses Penggunaan	39
2.6	Kelestarian Tingkah Laku Melupus Pakaian	41
2.5.1	Menderma Pakaian Terpakai	43
2.5.2	Membaiki Semula Pakaian, Menggunakan Semula Pakaian, dan Mereka Bentuk Semula Pakaian Terpakai	44
2.5.3	Menjual Semula Pakaian Terpakai	45
2.5.4	Mengitar Semula Pakaian Terpakai	47
2.5.5	Memberi Pakaian Terpakai kepada Keluarga dan Rakan	49
2.5.6	Menyewakan Pakaian Terpakai	51
2.7	Hubungan antara Faktor Kesedaran tentang Isu Alam Sekitar dengan Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian	52
2.8	Hubungan antara Faktor Sikap dengan Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian	54

2.9	Hubungan antara Faktor Norma Sosial dengan Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian	57
2.10	Hubungan antara Faktor Tingkah Laku Terkawal dengan Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian	58
2.11	Hubungan antara Faktor Tindakan Sosial dengan Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian	60
2.12	Model dan Teori	61
2.11.1	Teori Tingkah Laku Terancang	62
2.11.2	Teori Norma Pengaktifan	65
2.11.3	Model KAP	67
2.11.4	Model Tingkah Laku Betanggungjawab Terhadap Alam Sekitar	68
2.11.5	Model Tingkah Laku Melupus Pakaian	73
2.13	Rumusan Bab	74

BAB 3 METODOLOGI

3.1	Pengenalan	76
3.2	Reka Bentuk Kajian	77
3.3	Pemboleh Ubah Kajian	78
3.4	Populasi Kajian	79
3.5	Lokasi Kajian	81
3.6	Saiz Sampel	82
3.7	Teknik Persampelan	85
3.8	Kaedah Pengumpulan Data	87
3.8.1	Kaedah Pengumpulan Data Soal Selidik Secara Pos	88

3.9	Instrumen Kajian	89
3.9.1	Bahagian A: Maklumat Demografi	91
3.9.2	Bahagian B: Faktor-faktor yang Mendorong Melupuskan Pakaian	92
3.9.3	Bahagian C: Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian	94
3.10	Kesahan Instrumen	95
3.10.1	Kesahan Kandungan	96
3.10.2	Kesahan Konstruk	97
3.11	Kajian Rintis	97
3.11.1	Kebolehpercayaan Instrumen	98
3.11.2	Analisis Model Pengukuran Rasch	101
3.11.3	Kebolehpercayaan dan Pengasingan Item dan Responden	101
3.11.4	Menentukan dan Mengesan Polariti Item	103
3.11.5	Mengesan Ketidakpadanan Item	104
3.11.6	Menentukan dan Mengesahkan Aras Kesukaran Item dan Persetujuan Responden	106
3.12	Prosedur Menjalankan Kajian	113
3.13	Analisis Data	114
3.14	Kadar Maklum Balas Responden	115
3.15	Model Persamaan Berstruktur (SEM)	115
3.15.1	Model Pengukuran	117
A.	Unidimensi	117
B.	Kesahan	118

C.	Kebolehpercayaan	119
3.15.2	Model Pengukuran CFA Faktor-faktor yang Mendorong Melupakan Pakaian	120
3.15.3	Model Pengukuran CFA Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian	134
3.15.4	Model Pengukuran Lengkap Kajian	140
D.	Kesahan Diskriminan	144
E.	Ujian Normaliti	145
F.	<i>Outlier</i>	146
3.16	Statistik Deskriptif	147
3.17	Statistik Inferensi	148
3.18	Rumusan Bab	149

4.1	Pengenalan	151
4.2	Profil Demografi Responden	152
4.3	Tahap Faktor-faktor yang Mendorong Melupakan Pakaian dan Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian	161
4.3.1	Persoalan Kajian i Bagi Objektif Kajian 1: Apakah Tahap Faktor-faktor yang Mendorong Melupakan Pakaian dalam Kalangan Pelajar?	162
4.3.2	Persoalan Kajian ii Bagi Objektif Kajian 1: Apakah Tahap Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian dalam Kalangan Pelajar?	170
4.4	Persoalan Kajian i-v Bagi Objektif Kajian 2: Adakah terdapat Hubungan yang Signifikan antara Faktor-faktor yang Mendorong Melupakan Pakaian dengan Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian dalam kalangan Pelajar Bidang Fesyen?	173

4.5	Persoalan Kajian i Bagi Objektif Kajian 3: Adakah terdapat Perbezaan yang Signifikan dari Segi Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian Antara Pelajar Jurusan SRFT dan Jurusan TB?	177
4.6	Rumusan Bab	180

BAB 5 RUMUSAN, PERBINCANGAN, DAN CADANGAN

5.1	Pengenalan	182
5.2	Rumusan Dapatan Kajian	183
5.3	Perbincangan Dapatan Kajian	189
5.2.1	Tahap Faktor-faktor yang Mendorong Melupuskan Pakaian dalam kalangan pelajar Jurusan SRFT dan Jurusan TB	189
5.2.2	Tahap Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian dalam kalangan pelajar Jurusan SRFT dan Jurusan TB	191
5.2.3	Hubungan Sikap, Kesedaran Terhadap Isu Alam Sekitar, Norma Sosial, Tingkah Laku Terkawal, dan Tindakan Sosial Terhadap Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan	193
5.2.4	Perbezaan Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian Antara Pelajar Jurusan SRFT dan Jurusan TB	197
5.4	Implikasi Kajian	198
5.5	Cadangan Kajian	199

RUJUKAN

LAMPIRAN

SENARAI JADUAL

No. Jadual	Muka Surat
3.1 Bilangan Populasi Pelajar yang Mengambil Jurusan SRFT dan TB	80
3.2 Bilangan Sampel Kajian Mengikut Universiti	87
3.3 Kriteria Pemilihan Panel Pakar untuk <i>Back to Back Translation</i>	90
3.4 Jadual Penentuan Item Bahagian A	92
3.5 Jadual Penentuan Item Bahagian B	93
3.6 Jadual Penentuan Item Bahagian C	94
3.7 Jadual Kriteria Panel Pakar untuk Kesahan Kandungan Instrumen Kajian	96
3.8 Jadual Pekali <i>Cronbach's Alpha</i>	99
3.9 Jadual Pekali <i>Cronbach's Alpha</i> di Malaysia dan Indonesia	100
3.10 Kebolehpercayaan dan Pengasingan Responden dan Item bagi Faktor-faktor yang Mendorong Melupuskan Pakaian	102
3.11 Kebolehpercayaan dan Pengasingan Responden dan Item bagi Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian	102
3.12 Polariti Item Berdasarkan Nilai PTMEA CORR bagi Faktor-faktor yang Mendorong Melupuskan Pakaian	104
3.13 Polariti Item Berdasarkan Nilai PTMEA CORR bagi Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian	104
3.14 Ketidakpadanan (<i>Misfit</i>) Item Berdasarkan Nilai MNSQ bagi Faktor-faktor yang Mendorong Meulupuskan Pakaian	105
3.15 Ketidakpadanan (<i>Misfit</i>) Item Berdasarkan Nilai MNSQ bagi Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian	106
3.16 Ringkasan Analisis Data	114

3.17	Nilai Kesahan Dan Kebolehppercayaan yang Diterima untuk Menilai Model Pengukuran	119
3.18	Nilai Indeks Kesepadanan Model Pengukuran Awal Sikap	122
3.19	Nilai FL, AVE dan C.R. Model Pengukuran Awal Sikap	122
3.20	Nilai Indeks Kesepadanan Model Pengukuran Akhir Sikap	123
3.21	Nilai FL, AVE dan C.R. Model Pengukuran Akhir Sikap	124
3.22	Nilai Indeks Kesepadanan Model Pengukuran Awal Kesedaran terhadap Isu Alam Sekitar	125
3.23	Nilai FL, AVE dan C.R. Model Pengukuran Awal Kesedaran terhadap Isu Alam Sekitar	125
3.24	Nilai Indeks Kesepadanan Model Pengukuran Akhir Kesedaran terhadap Isu Alam Sekitar	127
3.25	Nilai FL, AVE dan C.R. Model Pengukuran Akhir Kesedaran terhadap Isu Alam Sekitar	127
3.26	Nilai Indeks Kesepadanan Model Pengukuran Awal Norma Sosial	128
3.27	Nilai FL, AVE dan C.R. Model Pengukuran Awal Norma Sosial	128
3.28	Nilai Indeks Kesepadanan Model Pengukuran Akhir Norma Sosial	129
3.29	Nilai FL, AVE dan C.R. Model Pengukuran Akhir Norma Sosial	130
3.30	Nilai Indeks Kesepadanan Model Pengukuran Awal Tingkah Laku Terkawal	131
3.31	Nilai FL, AVE dan C.R. Model Pengukuran Awal Tingkah Laku Terkawal	131
3.32	Nilai Indeks Kesepadanan Model Pengukuran Akhir Tingkah Laku Terkawal	132
3.33	Nilai FL, AVE dan C.R. Model Pengukuran Akhir Tingkah Laku Terkawal	133
3.34	Nilai Indeks Kesepadanan Model Pengukuran Tindakan Sosial	134
3.35	Nilai FL, AVE dan C.R. Model Pengukuran Tindakan Sosial	134

3.36	Nilai Indeks Kesepadanan Model Pengukuran Awal Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian	136
3.37	Nilai FL, AVE dan C.R. Model Pengukuran Awal Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian	136
3.38	Nilai Indeks Kesepadanan Model Pengukuran Akhir Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian	139
3.39	Nilai FL, AVE dan C.R. Model Pengukuran Akhir Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian	139
3.40	Rumusan <i>Parameter Default Model</i>	141
3.41	Nilai Indeks Kesepadanan Model Pengukuran Lengkap Kajian	142
3.42	<i>Standardized Regression Weight</i> bagi Model Pengukuran Lengkap Kajian	142
3.43	Nilai FL, AVE dan C.R. Model Pengukuran Lengkap Kajian	143
3.44	Analisis Kesahan Diskriminan	145
3.45	Analisis Kenormalan Data	146
3.46	Min Skala Lima <i>Likert</i> Mengikut Tiga Tahap	148
3.47	Nilai Pekali Korelasi (r)	149
4.1	Profil Demografi Responden	154
4.2	Analisis Cara Respondem Melupuskan Pakaian Terpakai	155
4.3	Analisis Ciri Pakaian yang Dilupuskan	157
4.4	Analisis Alasan Pakaian Dilupuskan	159
4.5	Jadual Interpretasi Skor Min	162
4.6	Analisis Min dan Sisihan Piawai Faktor-faktor yang Mendorong Melupuskan Pakaian	164
4.7	Taburan Tahap Faktor-faktor yang Mendorong Melupuskan Pakaian	165
4.8	Taburan Min Item bagi Faktor-faktor yang Mendorong Melupuskan Pakaian	168

4.9	Taburan Tahap Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian	171
4.10	Taburan Min dan Sisihan Piawai Pemboleh Ubah Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian	172
4.11	Analisis <i>Skewness</i> dan <i>Curtosis</i> bagi Pemboleh Ubah Bersandar Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian	174
4.12	Analisis Ujian T	176
4.13	Nilai Min dan Sisihan Piawai Tingkah Laku Lestari Pelajar Jurusan SRFT dan Jurusan TB	178
4.14	Jadual Nilai Pekali Korelasi (r)	179
4.15	Analisis Ujian Korelasi antara Faktor-faktor yang Mendorong Melupuskan Pakaian dengan Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian	180

SENARAI RAJAH

No. Rajah	Muka Surat
1.1 Kerangka Konseptual Kajian	15
2.1 <i>Simple Life Cycle Model of a Cradle to Grave Assessment</i>	36
2.2 Kitaran Hidup Pakaian	39
2.3 <i>Theory of Planned Behavior-TPB</i>	65
2.4 <i>Norm-Activation Theory (NAT)</i>	66
2.5 Model KAP	68
2.6 Model Peramal Tingkah Laku Bertanggungjawab terhadap Alam Sekitar	71
2.7 Kerangka Teoretikal Kajian	72
3.1 Sampel Kajian	86
3.2 Peta Item bagi Konstruk Faktor-faktor yang Mendorong Melupuskan Pakaian	108
3.3 Peta Item bagi Konstruk Faktor-faktor yang Mendorong Melupuskan Pakaian di Indonesia	109
3.4 Peta Item bagi Konstruk Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian di Malaysia	111
3.5 Peta Item bagi Konstruk Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian di Indonesia	112
3.6 Model Pengukuran Awal Sikap	121
3.7 Model Pengukuran Akhir Sikap	123
3.8 Model Pengukuran Awal Kesedaran terhadap Isu Alam Sekitar	124
3.9 Model Pengukuran Akhir Kesedaran terhadap Isu Alam Sekitar	126
3.10 Model Pengukuran Awal Norma Sosial	128

3.11	Model Pengukuran Akhir Norma Sosial	129
3.12	Model Pengukuran Awal Tingkah Laku Terkawal	131
3.13	Model Pengukuran Akhir Tingkah Laku Terkawal	132
3.14	Model Pengukuran Tindakan Sosial	133
3.15	Model Pengukuran Awal Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian	135
3.16	Model Pengukuran Akhir Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian	138
3.17	Model Pengukuran Lengkap Kajian	140
4.1	Cara Responden Melupuskan Pakaian	156
4.2	Ciri Pakaian Dilupuskan	157
4.3	Alasan Pakaian Dilupuskan	160
4.4	Model Struktural	176

SENARAI SINGKATAN

%	Peratusan
χ^2	<i>Chi-Square</i>
Z	<i>Standardized Z-Score</i>
AGFI	<i>Adjusted Goodness of Fit Index</i>
AMOS	<i>Analysis of a Moment Structures</i>
AVE	<i>Average Variance Extracted</i>
C.R.	<i>Construct Reliability</i>
CB-SEM	<i>Covariance Based Structural Equation Modelling</i>
CFA	<i>Confirmatory Factor Analysis</i>
CFI	<i>Comparative Fit Index</i>
D3	Diploma
DF	<i>Degree of Freedom</i>
DSKP	Dokumen Standard Kurikulum dan Pentaksiran
EFA	<i>Exploratory Factor Analysis</i>
F	<i>Levene's Test for Equality of Variances</i>
FL	<i>Factor Loading</i>
GFI	<i>Goodness of Fit Index</i>
GOF	<i>Goodness-of-Fit</i>
H ₀	Hipotesis Nol
IPTA	Institut Pendidikan Tinggi Awam
JPK	Jabatan Pembangunan Kemahiran
KAP	<i>Knowledge, Attitude, Practice</i>
KPT	Kementerian Pendidikan Tinggi
KTIAS	Kesedaran terhadap Isu Alam Sekitar
KTLPP	Kelestarian Tingkah Laku Pelupusan Pakaian
KV	Kolej Vokasional
MI	<i>Modification Indices</i>
MNSQ	Statistik Min Kuasa Dua (<i>Infit/Outfit Mean Square</i>)

N	Jumlah Populasi
N	Kekerapan
NAT	<i>Norm-Activation Theory</i>
NFI	<i>Normed Fit Index</i>
NRE	Kementerian Sumber Asli dan Alam Sekitar
NS	Norma Sosial
NOSS	<i>National Occupational Skill Standard</i>
P	<i>Level of Significant</i>
α	Pekali <i>Cronbach's Alpha</i>
PAV	Pendidikan Asas Vokasional
PdP	Pembelajaran dan Pengajaran
PLS-SEM	<i>Partial Least Squares based Structural Equation Modelling</i>
PT	Pendidikan Teknik
PTMEA CORR	Pola Korelasi Pengukuran (<i>Point Measure Correlation</i>)
PTV	Pendidikan Teknik dan Vokasional
R	Pekali Korelasi
R^2	<i>Squared Correlation Coefficient</i>
RPJ	Rekaan Pakaian dan Jahitan
RMK Ke-10	Rancangan Malaysia Kesepuluh
RMSEA	<i>Root Mean Square Error of Approximation</i>
S.E.	<i>Standardized Estimates</i>
S1	Strata 1
SEM	Model Persamaan Berstruktur (<i>Structural Equation Modelling</i>)
SMK	Sekolah Menengah Kebangsaan
SPSS	<i>Statistical Package for the Social Sciences</i>
SRFT	Seni Reka Fesyen dan Tekstil
SRT	Sains Rumah Tangga
TB	Tata Busana
TBL	<i>Triple Bottom Line</i>
TLI	<i>Tucker – Lewis Index</i>
TLK	Tingkah Laku Terkawal
TPB	<i>Theory of Planned Behavior</i>
TRA	<i>Theory of Reasoned Action</i>
TS	Tindakan Sosial

05-4506832

pustaka.upsi.edu.my

Perpustakaan Tuanku Bainun
Kampus Sultan Abdul Jalil Shah

PustakaTBainun

ptbupsi
XX

UiTM

Universiti Teknologi Mara

UM

Universiti Malang

UMK

Universiti Malaysia Kelantan

UNNES

Universitas Negeri Semarang

UNY

Universitas Negeri Yogyakarta

ZSTD

Skor Z

05-4506832

pustaka.upsi.edu.my

Perpustakaan Tuanku Bainun
Kampus Sultan Abdul Jalil Shah

PustakaTBainun

ptbupsi

05-4506832

pustaka.upsi.edu.my

Perpustakaan Tuanku Bainun
Kampus Sultan Abdul Jalil Shah

PustakaTBainun

ptbupsi

SENARAI LAMPIRAN

- A Soal Selidik Bahasa Melayu
- B Soal Selidik Bahasa Indonesia
- C Surat Lantikan Sebagai Pakar *Back to Back Translation*
- D Borang Penilaian *Back to Back Translation*
- E Kebenaran Menggunakan Item Soal Selidik daripada Penyelidik Lepas
- F Surat Lantikan Sebagai Pakar Pengesahan Instrumen di Malaysia
- G Surat Lantikan Sebagai Pakar Pengesahan Instrumen di Indonesia
- H Borang Penilaian Kesahan Kandungan Soal Selidik Bahasa Melayu
- I Borang Penilaian Kesahan Kandungan Soal Selidik Bahasa Indonesia
- J Surat Kebenaran Menjalankan Kajian dari KPT
- K Surat Permohonan Rasmi Menjalankan Kajian di UiTM Shah Alam, UiTM Seri Iskandar, UMK, UNNES, dan UNY

BAB 1

PENGENALAN

Pembangunan dan perkembangan ekonomi yang semakin pesat telah menyebabkan berlakunya pelbagai masalah berhubung dengan alam sekitar. Oleh itu, kelestarian telah dijadikan sebagai satu agenda utama dan jalan penyelesaian kepada masalah alam sekitar pada hari ini (Prinses, Baharudin & Toyong, 2016). Berdasarkan Laporan Brundtland (WCED) pada tahun 1987, kelestarian bermaksud pembangunan yang tidak menjejaskan alam sekitar bagi tujuan memenuhi keperluan generasi masa kini tanpa menjejaskan keupayaan untuk memenuhi keperluan generasi akan datang (Shen, 2014; Rabiatul Adawiah, 2014). Walau bagaimanapun, takrifan ini telah mewujudkan kekaburan dalam melaksanakan amalan lestari dalam sesuatu organisasi kerana suatu ketika dahulu, kelestarian lebih dikenali sebagai inisiatif hijau (Rahman & Yadlapalli, 2015). Namun, perspektif kelestarian adalah lebih luas dengan penggunaan konsep

utama iaitu "*Triple Bottom Line* (TBL)" yang menggabungkan tiga aspek utama iaitu sosial, alam sekitar, dan ekonomi (Shen, 2014). Agensi Perlindungan Alam Sekitar turut mentakrifkan kelestarian sebagai satu tempat di mana manusia dan alam semula jadi wujud secara bersama-sama dalam suasana yang harmoni, memenuhi kehendak sosial, ekonomi, dan lain-lain keperluan untuk generasi masa kini dan generasi akan datang (*United States Environmental Protection Agency*, 2013). Seidman (2007) pula berpendapat bahawa kelestarian melibatkan hubungan manusia dengan alam sekitar iaitu dari aspek diri sendiri, masyarakat, dan institusi.

Industri tekstil dan pakaian merupakan industri yang turut menyumbang kepada kemajuan ekonomi sesebuah negara. Saban hari, bilangan industri tekstil dan pakaian bertambah bagai cendawan tumbuh selepas hujan. Permintaan yang tinggi terhadap tekstil dan pakaian menjadi punca industri ini membangun dengan begitu cepat dan pantas. Walaupun begitu, industri tekstil dan pakaian turut dikatakan antara industri yang telah menyebabkan berlakunya pencemaran alam sekitar. Disebabkan hal ini, industri tekstil cuba menerapkan konsep kelestarian fesyen sebagai salah satu keutamaan dalam organisasi mereka (Rahman & Yadlapalli, 2015).

Kelestarian dalam fesyen pula bermaksud penghasilan pakaian yang menepati piawaian keadilan perniagaan yang berhubung dengan keadaan buruh, tidak memberi kesan negatif kepada alam sekitar, dan reka bentuk sesuatu pakaian boleh digunakan dalam jangka masa yang panjang. Selain itu, tekstil dan pakaian juga perlu dihasilkan melalui sistem pengeluaran beretika yang meminimumkan kesan buruk kepada alam sekitar dan juga perlu menggunakan barang-barang kitar semula (Borman & Sun, 2016; Fletcher, 2008). Carneiro, Refosco, dan Soares (2016) pula berpendapat bahawa antara

aspek yang perlu dipertimbangkan bagi menggambarkan kelestarian dalam fesyen adalah pensijilan bahan-bahan mentah, pensijilan pemprosesan industri, pensijilan pengurusan sisa-sisa yang dibuang semasa proses pembuatan pakaian, dan jenis ketahanan penyelenggaraan produk semasa digunakan dan selepas digunakan.

Kelestarian adalah sangat penting dan merupakan penghubung utama untuk menyedarkan pengguna tentang isu alam sekitar yang semakin meruncing serta menyedarkan pengguna bahawa tekstil dan pakaian turut mempunyai kitaran hidupnya yang tersendiri (Borman & Sun, 2016; Shen, 2014) yang perlu diamalkan oleh setiap lapisan masyarakat. Kitaran hidup pakaian melibatkan penggunaan bahan-bahan mentah, pemprosesan, pengedaran kepada pengguna, penggunaan, dan hala tuju pakaian selepas digunakan dalam jangka masa tertentu. Kitaran ini sangat penting dalam menentukan konsep kelestarian kerana melibatkan proses sesuatu pakaian dihasilkan, alasan pengguna membeli pakaian, dan tingkah laku pengguna melupuskan pakaian (Carneiro et al., 2016). Selain itu, aspek-aspek seperti pengetahuan yang baik dalam pemilihan dan penggunaan bahan-bahan mentah, pengetahuan tentang proses-proses yang terlibat dalam pembuatan tekstil dan pakaian, serta pengetahuan berhubung kitaran hayat pakaian juga menggambarkan kelestarian dalam fesyen. Aspek-aspek ini dapat menentukan kepelbagaian rekaan produk yang dapat dihasilkan bergantung kepada gaya hidup yang diamalkan serta keputusan membeli pengguna.

Selain itu, Shim (1995) menyatakan bahawa kitaran hayat pakaian yang utama bermula dengan pemerolehan (*acquisition*), penggunaan dan pelupusan dan kitaran ini telah dipersetujui umum sama seperti yang telah dinyatakan oleh Birtwistle dan Moore (2007); Jacoby, Berning, dan Dietvorst (1977); dan Lang, Armstrong, dan Brannon

(2013) dalam kajian mereka iaitu elemen dalam kelestarian penggunaan pakaian adalah proses sebelum pembelian, proses pembelian, dan proses selepas pembelian. Quinn dan Sinclair (2016); Laitala (2014) pula menyatakan bahawa kelestarian fesyen melibatkan pemerolehan pakaian, penggunaan pakaian, penyelenggaraan pakaian, dan pelupusan pakaian. Walau bagaimanapun, kajian-kajian lepas lebih menekankan peringkat pemerolehan pakaian dan peringkat penggunaan pakaian (Lin & Chang, 2013) berbanding peringkat pelupusan pakaian (Brokshire & Hodges, 2009). Jadi, dalam kajian ini penyelidik lebih menekankan tentang faktor-faktor yang mempengaruhi pelajar-pelajar Jurusan Seni Reka Fesyen dan Tekstil (SRFT) dan Jurusan Tata Busana (TB) dalam mengamalkan tingkah laku pelupusan pakaian yang lestari.

Pelupusan pakaian bermaksud satu proses yang melibatkan keputusan pengguna dalam membuat keputusan untuk berhenti menggunakan sesuatu produk (Hanson, 1980; Jacoby et al., 1977). Menurut Jacoby et al. (1977) terdapat 3 kategori pelupusan pakaian iaitu menyimpan di dalam bilik simpanan (*store*) atau almari pakaian, melupus secara sementara (*permanently dispose to other individuals or organizations*) iaitu memberi pakaian kepada orang lain, menderma pakaian kepada kebajikan, mengitar semula pakaian, membaiki semula pakaian, menjual semula pakaian, menyewakan pakaian dan yang terakhir adalah melupus secara kekal iaitu membuang terus pakaian tersebut ke dalam tong sampah atau ke tapak pelupusan sampah. Walau bagaimanapun, pemilihan cara melupuskan pakaian ini boleh memberi kesan baik atau buruk kepada alam sekitar. Jadi, pengguna harus bijak dalam mengamalkan tingkah laku pelupusan pakaian secara lestari agar alam sekitar tidak tercemar dan lambakan pakaian terpakai dapat dielakkan.

1.2 Latar Belakang Kajian

Masalah lambakan pakaian terpakai dan peningkatan pelupusan pakaian bukan sahaja berlaku di luar negara malah turut berlaku dalam kalangan masyarakat Malaysia khususnya dalam institusi pendidikan yang menawarkan bidang rekaan pakaian dan jahitan (RPJ) itu sendiri. Bidang RPJ ini adalah di bawah Pendidikan Teknik dan Vokasional (PTV) yang merupakan salah satu daripada sistem pendidikan di Malaysia yang mementingkan pengetahuan dan kemahiran dalam pelbagai bidang (Anis & Nur Aisyah, 2017) termasuklah Bidang RPJ. Bidang RPJ ini telah ditawarkan kepada pelajar sejak dari Tingkatan 1 lagi di dalam program Pendidikan Asas Vokasional (PAV) dan Pendidikan Teknikal (PT) (Anis & Nur Aisyah, 2017). Selain itu, Kursus RPJ ini bukan hanya ditawarkan di peringkat sekolah sahaja, malah turut ditawarkan di peringkat Kolej Vokasional (KV), Diploma, dan Ijazah. Jabatan Pembangunan Kemahiran (JPK) juga tidak ketinggalan dalam menawarkan Bidang RPJ kepada pelajar dan masyarakat yang mempunyai minat dalam kemahiran menjahit. Bidang RPJ bukan sahaja menekankan tentang pengetahuan (teori) semata-mata malah turut memberi penekanan dalam kemahiran (amali) menghasilkan pakaian bermula daripada melakar, membuat pola, menjahit hinggalah ke kekemasan (Tee et al., 2016).

Namun begitu, hasrat Malaysia dalam menjadikan PTV setanding dengan negara-negara luar seperti Jerman yang mengiktiraf PTV setaraf dengan pendidikan akademik masih belum tercapai (Anis & Nur Aisyah, 2017). Kekangan yang berlaku adalah disebabkan oleh beberapa faktor iaitu kurangnya kerjasama antara pihak industri dengan institusi pendidikan, dasar-dasar yang kurang menyokong pembentukan PTV, dan kurikulum yang tidak efektif serta kurang fleksibel (Azila, Rohana & Aminuddin,

2010). Dalam mengatasi masalah lambakan pakaian terpakai, dilihat bahawa bidang RPJ sendiri tidak menekankan aspek-aspek kelestarian alam sekitar secara menyeluruh. Eleman kelestarian alam sekitar, kreativiti dan inovasi, keusahawanan hanyalah merentas kurikulum sahaja (Dokumen Standard Kurikulum dan Pentaksiran Sains Rumah Tangga Tingkatan 4 (DSKP SRT T4, 2015).

Kurikulum di peringkat sekolah menengah hanya menekankan tentang pengetahuan dan kemahiran asas tentang fabrik, prinsip pemilihan pakaian, menghasilkan pakaian, dan membuat pengiraan kos (DSKP SRT T4, 2015) manakala JPK pula berpandukan kepada modul kursus berasaskan *National Occupational Skill Standard* (NOSS) yang terdiri daripada kursus Pembuatan Pakaian Wanita, Jahitan Pakaian Lelaki, Pentadbiran dan Pengurusan Fesyen dan Pakaian. Di peringkat pengajian tinggi pula, kursus yang ditawarkan berkaitan bidang RPJ adalah Seni Reka Fesyen, Pendidikan Ekonomi Rumah Tangga, dan Pendidikan Sains Rumah Tangga yang mana kurikulumnya merangkumi asas pembuatan pakaian, pola pakaian, seni reka fesyen, pembuatan pakaian perempuan, dan pembuatan pakaian lelaki. Tambahan lagi, bidang RPJ bukan sahaja ditawarkan di Malaysia, malah turut ditawarkan di Indonesia bermula dari peringkat pengajian menengah hinggalah ke peringkat tinggi. Antara kursus yang ditawarkan dalam Bidang RPJ di peringkat pengajian tinggi adalah Pendidikan Kesejahteraan Keluarga dan Pendidikan Tata Busana. Antara kurikulum yang diajarkan kepada pelajar adalah Teknik Menjahit, Pembuatan Busana dasar, Dasar Desain Busana, Konstruksi Pola Busana, Draping dan Pola Kombinasi, Manajemen Busana Wanita dan Pria, dan Pengembangan Desain.

Bidang RPJ memerlukan minat yang mendalam serta kemahiran yang tinggi bagi membolehkan pelajar menghasilkan pakaian sendiri mendikut trend terkini. Di samping itu, pelajar juga dapat membuka perniagaan sendiri seperti yang telah diterapkan seperti dalam *NOSS* (2015) iaitu Pentadbiran dan Pengurusan Fesyen atau dalam kurikulum Pendidikan Tata Busana iaitu Manajemen Busana Wanita dan Pria. Dengan adanya minat, pengetahuan, dan kemahiran, pelajar bukan sahaja dapat menjana pendapatan diri sendiri malah turut menjana pendapatan ekonomi negara selari dengan keperluan negara seperti yang termaktub dalam Rancangan Malaysia Kesepuluh (RMK-Ke10, 2010). Tambahan lagi, permintaan terhadap pekerja berkemahiran khususnya kumpulan mahir dan separuh mahir yang juga semakin meningkat mengelakkan pelajar menganggur setelah bergraduat (Pelan Pembangunan Pendidikan Malaysia 2015-2025, 2015). Namun begitu, yang membimbangkan adalah penghasilan pakaian yang tidak terkawal telah menyebabkan lambakan pakaian terpakai. Berdasarkan *NOSS* RPJ dan kurikulum Bidang RPJ di peringkat menengah mahupun di peringkat pengajian tinggi dan sama ada di Malaysia mahupun di Indonesia dilihat tidak menekankan pembelajaran hala tuju pakaian setelah pakaian rosak ataupun tidak digunakan lagi. Pendidikan seperti ini wajar diberi perhatian kerana masalah lambakan pakaian perlu dibendung di peringkat bawah lagi.

1.3 Pernyataan Masalah

Masalah lambakan pakaian terpakai bukan sahaja berlaku di luar negara malah turut berlaku di Malaysia (Wai Yee et al., 2016) dan Indonesia (Adhitya, 2015). Hal ini dapat dibuktikan melalui statistik yang telah dikeluarkan oleh Kementerian Pengurusan Sisa

Pepejal Negara di mana Malaysia telah menghasilkan kira-kira 8.4 juta tan sisa pepejal setiap tahun dan 4% daripada sisa pepejal tersebut terdiri daripada pakaian dan tekstil (Wai Yee et al., 2016). Bahkan, jika dilihat dalam bidang RPJ itu sendiri memerlukan pelajar untuk menghasilkan beberapa produk pakaian bagi setiap kursus yang telah ditetapkan oleh setiap jabatan (Rancangan Instruksional Pembuatan Pakaian Perempuan, 2016/2017; Rancangan Instruksional Pembuatan Pakaian Lelaki, 2016/2017; Struktur Kurikulum Pendidikan Tata Busana, 2016).

Bagi menghasilkan produk pakaian tersebut, amali jahitan akan dilaksanakan di bengkel jahitan (Hazlani, 2016). Seorang pelajar akan menghasilkan tiga hingga lima produk pakaian setiap semester bagi setiap kursus dan produk pakaian yang dihasilkan akan disimpan di bengkel untuk penilaian. Namun begitu, peningkatan dalam penghasilan produk pakaian setiap semester boleh menjadi lambakan pakaian terpakai di bengkel dan boleh mewujudkan persekitaran ruang kerja yang kurang kondusif (Hazlani, 2016). Selain itu, setelah produk pakaian dinilai, ke mana hala tuju pakaian tersebut sering dipersoalkan.

Dalam DSKP Tingkatan 4 ada dinyatakan nilai tambah yang diterapkan dalam pembelajaran dan pengajaran (PdP) untuk mengukuhkan lagi kemahiran seseorang pelajar iaitu elemen kelestarian alam sekitar, kreativiti dan inovasi, dan keusahawanan. Namun, elemen ini hanyalah merentas kurikulum sahaja. Kurikulum tidak menekankan pembelajaran tentang bagaimana untuk menguruskan pakaian terpakai seperti membaiki pakaian yang rosak, mereka bentuk semula pakaian terpakai, dan mengitar semula pakaian terpakai. Walhal, pembelajaran seperti ini juga penting kerana berkait dengan kehidupan harian pelajar. Di samping itu, pembelajaran seperti ini juga mampu

menjadikan pelajar berfikiran kreatif dan inovatif selari dengan kehendak KPM (PPPM, 2015).

Masalah lambakan pakaian terpakai bukan sahaja menyebabkan masalah kepadatan ruang menyimpan di bengkel mahupun di rumah, malah turut mencemarkan alam sekitar dan mendatangkan wabak penyakit berjangkit. Menurut Adhitya (2015) dan Pusat Kebijakan Perdagangan Luar Negeri, BP2KP, Kementerian Perdagangan (2015), lambakan pakaian terpakai akan menyebabkan penularan wabak penyakit berjangkit dan seterusnya menyebabkan pelajar tidak dapat menjalankan amali jahitan dengan baik. Di samping itu, masalah lambakan pakaian terpakai yang diimport dari negara luar juga boleh menyebabkan kejatuhan ekonomi sesebuah negara kerana pengusaha pakaian tempatan perlu bersaing penjual pakaian terpakai.

Justeru itu, kajian ini dijalankan adalah bertujuan untuk mendapatkan maklumat bagaimana pelajar-pelajar Jurusan SRFT dan Jurusan TB melupuskan pakaian terpakai dan mereka akan dijadikan sebagai penanda aras kepada tahap pengetahuan dan kesedaran pengguna berkaitan tingkah laku melupuskan pakaian. Pengetahuan, kefahaman, dan kesedaran pengguna di Malaysia tentang cara melupuskan pakaian dan kesan tidak melupuskan pakaian secara lestari masih lagi berada pada tahap yang rendah (Wai Yee et al., 2016). Hasil analisis diharapkan dapat membantu penyelidik mengenal pasti bagaimana pelajar melupuskan pakaian dan mungkin hal ini dapat mendorong pelajar untuk mengamalkan tingkah laku yang lestari dalam melupuskan pakaian terpakai.

1.4 Tujuan Kajian

Tujuan kajian ini dijalankan adalah untuk memberikan maklumat berkaitan tingkah laku pelupusan pakaian yang lestari dan kesedaran kepada masyarakat umum berkenaan isu pencemaran alam sekitar yang berpunca daripada pembaziran produk tekstil dan pakaian. Hal ini berlaku disebabkan oleh kurangnya pengetahuan dan kesedaran pengguna terhadap tingkah laku melupuskan pakaian secara lestari dan secara tidak langsung telah membawa kepada lambakan pakaian terpakai serta pencemaran alam sekitar.

1.5 Objektif Kajian

Objektif kajian ini dijalankan adalah untuk:

- i. mengenal pasti tahap faktor-faktor yang mendorong melupuskan pakaian dan kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian dalam kalangan pelajar bidang fesyen.
- ii. menyiasat sama ada terdapat hubungan yang signifikan antara faktor-faktor yang mendorong melupuskan pakaian dengan kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian dalam kalangan pelajar bidang fesyen.
- iii. menentukan sama ada terdapat perbezaan yang signifikan dari segi kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian antara pelajar Jurusan SRFT dan Jurusan TB.

1.6 Persoalan Kajian

Berdasarkan objektif kajian yang dinyatakan, kajian ini menjawab soalan-soalan berikut:

Persoalan Kajian bagi Objektif 1

- i. Apakah tahap faktor-faktor yang mendorong kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian dalam kalangan pelajar bidang fesyen?
- ii. Apakah tahap kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian dalam kalangan pelajar bidang fesyen?

Persoalan Kajian bagi Objektif 2

- i. adakah terdapat hubungan yang signifikan antara kesedaran tentang isu alam sekitar dengan kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian dalam kalangan pelajar Jurusan SRFT dan Jurusan TB?
- ii. adakah terdapat hubungan yang signifikan antara sikap dengan kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian dalam kalangan pelajar Jurusan SRFT dan Jurusan TB?
- iii. adakah terdapat hubungan yang signifikan antara norma sosial dengan kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian dalam kalangan pelajar Jurusan SRFT dan Jurusan TB?

- iv. adakah terdapat hubungan yang signifikan antara tingkah laku terkawal dengan kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian dalam kalangan pelajar Jurusan SRFT dan Jurusan TB?
- v. adakah terdapat hubungan yang signifikan antara tindakan sosial dengan kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian dalam kalangan pelajar Jurusan SRFT dan Jurusan TB?

Persoalan Kajian bagi Objektif Kajian 3

- i. adakah terdapat perbezaan yang signifikan dari segi kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian antara pelajar Jurusan SRFT dan Jurusan TB?

1.7 Hipotesis Kajian

Berdasarkan persoalan kajian yang dinyatakan, Hipotesis nul, H_0 yang dibentuk adalah seperti berikut:

Hipotesis Nul bagi Objektif Kajian 2

- Ho1. tidak terdapat hubungan yang signifikan antara kesedaran tentang isu alam sekitar dengan kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian dalam kalangan pelajar Jurusan SRFT dan Jurusan TB.

Ho2. tidak terdapat hubungan yang signifikan antara sikap dengan kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian dalam kalangan pelajar Jurusan SRFT dan Jurusan TB.

Ho3. tidak terdapat hubungan yang signifikan antara norma sosial dengan kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian dalam kalangan pelajar Jurusan SRFT dan Jurusan TB.

Ho4. tidak terdapat hubungan yang signifikan antara tingkah laku terkawal dengan kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian dalam kalangan pelajar Jurusan SRFT dan Jurusan TB.

Ho5. tidak terdapat hubungan yang signifikan antara tindakan sosial dengan kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian dalam kalangan pelajar Jurusan SRFT dan Jurusan TB.

Hipotesis Nul bagi Objektif Kajian 3

Ho1. tidak terdapat perbezaan yang signifikan dari segi kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian antara pelajar Jurusan SRFT dan Jurusan TB.

1.8 Kerangka Konseptual Kajian

Kerangka konseptual kajian dibentuk berdasarkan beberapa model dan teori daripada kajian-kajian lepas bertujuan untuk mengkaji kesignifikan faktor-faktor yang mendorong kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian dalam kalangan pelajar Jurusan SRFT dan Jurusan TB. Antara model dan teori yang diguna pakai dalam kajian ini adalah Teori Tingkah Laku Terancang (*Theory of Planned Behavior-TPB*) oleh Ajzen dan Fishbein (1980), Teori Norma Pengaktifan (*Norm-Activation Theory-NAT*) oleh Schwartz (1977), Model Tingkah Laku Bertanggungjawab Terhadap Alam Sekitar oleh Hines, Hungerford, dan Tomera (1987), Model KAP oleh Ramsey dan Rickson (1976).

Berdasarkan teori dan model yang dikemukakan, dapat dikenal pasti bahawa faktor-faktor yang mendorong tingkah laku melupuskan pakaian adalah sikap, kesedaran terhadap isu alam sekitar, norma sosial, tingkah laku terkawal, dan tindakan sosial. Justeru itu, penyelidik menetapkan pemboleh ubah bebas dan pemboleh ubah bersandar untuk kajian ini berdasarkan faktor-faktor seperti Rajah 1.2. Oleh itu, untuk mengurangkan masalah lambakan pakaian terpakai setiap pengguna mestilah bersikap positif untuk mengamalkan tingkah laku melupus pakaian secara lestari, mempunyai kesedaran terhadap masalah-masalah alam sekitar yang berpunca daripada lambakan pakaian terpakai, dan pengguna juga wajar untuk mengajak keluarga dan rakan-rakan untuk sama-sama mengamalkan tingkah laku yang positif ini demi menjaga kesejahteraan alam sekitar.

Pemboleh Ubah Bebas

Pemboleh Ubah Bersandar

Rajah 1.1. Kerangka Konseptual Kajian

1.9 Kepentingan Kajian

1.9.1 Teori dan Model

Kajian ini dijalankan bagi mendapatkan maklumat tentang bagaimana pelajar Jurusan SRFT dan Jurusan TB menguruskan pakaian terpakai dan apakah faktor yang mendorong pelajar melupuskan pakaian terpakai dalam tempoh masa yang singkat. Hasil dapatan kajian diharapkan dapat memberi sumbangan kepada literatur sebagai

tambahan dalam menyokong dapatan kajian lepas. Selain itu, hasil dapatan juga diharapkan dapat menyumbang dalam mengembangkan lagi teori tingkah laku terancang dan teori norma pengaktifan dengan penambahan faktor tindakan sosial serta mengembangkan lagi model tingkah laku melupus pakaian. Penambahan tingkah laku melupus pakaian dalam kajian ini adalah menyewakan pakaian terpakai dan menjual semula pakaian terpakai di mana tingkah laku ini dapat membantu pelajar menjana pendapatan sendiri di samping dapat menerapkan ciri-ciri keusahawanan dalam diri pelajar.

1.9.2 Kerajaan

Kajian ini penting kepada pihak kerajaan khususnya Kementerian Sumber Asli dan Alam Sekitar (NRE) untuk melihat data dengan lebih jelas berkaitan dengan pengetahuan masyarakat terhadap tingkah laku pelupusan pakaian yang berkesan. Tahap pengetahuan dan tingkah laku masyarakat terhadap kelestarian pelupusan pakaian menjadi petunjuk kepada pihak kerajaan untuk melihat apakah tindakan yang wajar dilakukan untuk membantu mengurangkan kadar pelupusan pakaian dalam negara. Dengan adanya kajian ini, pihak kerajaan dapat merangka strategi atau kaedah yang berkesan untuk mengurangkan aktiviti pelupusan pakaian yang tidak lestari.

Pengurusan sisa pakaian yang tidak terancang dapat memberi impak negatif kepada ekosistem negara dan membawa kepada kehidupan yang tidak sihat. Menerusi kajian ini, pihak kerajaan dapat merangka program-program yang dapat meningkatkan kesedaran dalam kalangan masyarakat berkaitan isu pelupusan pakaian yang lestari dan

kesannya kepada negara. Pihak kerajaan dapat mengkaji semula keperluan dalam menekankan akta yang lebih jelas bagi membantu mengurangkan kadar pelupusan pakaian dalam kalangan masyarakat.

1.9.3 Masyarakat

Kajian ini juga dapat membantu memberi kesedaran kepada masyarakat berkaitan tingkah laku pelupusan pakaian yang betul. Menerusi kajian ini, masyarakat dapat melihat sejauh mana pengetahuan dan kesedaran mereka terhadap pelupusan pakaian dan seterusnya mempraktikkan kaedah yang betul serta dapat mengurangkan kadar pelupusan pakaian dalam kalangan mereka. Kajian ini juga dapat menyedarkan masyarakat tentang kepentingan pengurusan pakaian yang betul di mana pelupusan pakaian yang salah akan membawa kepada kerugian dan membawa kepada pencemaran alam sekitar. Masyarakat di Malaysia dan Indonesia boleh menjadikan Australia sebagai rujukan kerana di pengguna-pengguna di Australia mereka membudayakan amalan memungut pakaian terpakai dari rumah ke rumah dan pakaian terpakai ini dihantar ke rumah-rumah kebajikan.

Selain itu, pengguna juga boleh mengasingkan pakaian terpakai mengikut kualiti atau jenis pakaian. Pakaian terpakai seperti denim boleh dihantar ke kedai-kedai Guess kerana di situ terdapat tong untuk mengitar semula denim. Oleh itu, diharapkan masyarakat perlu lebih peka dalam membudayakan pengurusan pakaian terpakai dan mengambil keputusan yang tepat sebelum melupuskan pakaian. Secara tidak langsung,

kajian ini dapat memberi perubahan baharu dalam pembudayaan pelupusan pakaian yang baik dalam kalangan masyarakat.

1.9.4 Universiti

Kajian ini menyediakan beberapa maklumat penting kepada pihak universiti dalam mengenal pasti pendekatan yang boleh menggalakkan keterlibatan pelajar dalam mengamalkan kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian. Data kajian ini dapat membantu pihak universiti untuk melihat sejauh manakah pengetahuan pelajar terhadap pengurusan pakaian di samping dapat menyusun semula modul yang dapat membantu pelajar lebih memahami kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian. Kajian ini juga membawa beberapa sumbangan teori berharga mengenai fenomena pelupusan pakaian di Malaysia. Dengan adanya kajian ini, ia dapat menjadi rujukan kepada penyelidik seterusnya dalam mendalami aspek kelestarian tekstil dan pakaian di Malaysia. Secara tidak langsung kajian ini telah berupaya mengembangkan lagi cabang ilmu dalam bidang pendidikan di negara.

1.9.5 Pelajar

Selain itu, kajian ini juga dapat membantu meningkatkan pengetahuan pelajar terhadap amalan pengurusan pakaian yang betul. Kajian ini merupakan salah satu usaha dalam memelihara dan memulihara alam sekitar serta memberi kesedaran kepada pengguna generasi muda berkaitan tingkah laku lestari dalam melupuskan pakaian. Hal ini juga

dapat menjadikan pelajar lebih peka terhadap alam sekitar di mana pengurusan pakaian yang betul dapat membantu mengurangkan pencemaran alam sekitar. Pelajar boleh menyertai kempen-kempen yang dianjurkan oleh universiti-universiti sama ada di dalam negara atau di luar negara bagi memperoleh pendedahan bagaimana langkah melupuskan pakaian dengan lestari.

Selain itu, bagi menarik minat pengguna untuk menderma pakaian terpakai, Guess menawarkan kepada pengguna untuk menderma denim di kedai Guess dan pengguna akan mendapat diskaun 30% untuk memiliki denim baru. Program ini bukan sahaja dapat membantu pihak kerajaan dalam menguruskan sisa pakaian bahkan secara tidak langsung dapat memupuk amalan positif dalam kalangan pelajar. Dengan adanya kajian ini, pelajar juga akan lebih aktif untuk menyahut seruan universiti dan juga kerajaan dalam mengamalkan pelupusan pakaian yang betul. Selain itu, kajian ini dapat membantu membuka minda para pelajar untuk lebih mengambil berat berkaitan cara mereka melupuskan pakaian dan berfikir sebelum melakukan sesuatu tindakan.

1.10 Skop Kajian

Pelbagai kajian telah dijalankan berkaitan tingkah laku melupuskan produk seperti plastik, kertas, barangan rumah, barangan kereta dan sebagainya. Walau bagaimanapun, dalam kajian ini terminologi melupuskan produk lebih tertumpu kepada tingkah laku melupuskan produk pakaian. Selain itu, terdapat empat peringkat kitaran pakaian yang telah diterangkan oleh Jacoby et al. (1977) iaitu pembelian, penggunaan,

penyelenggaraan, dan pelupusan. Jadi, dalam kajian ini peringkat kitaran pakaian yang dikaji hanyalah pada peringkat pelupusan pakaian.

Bagi pemboleh ubah bebas, terdapat lima faktor yang dikenal pasti mendorong tingkah melupuskan pakaian iaitu sikap, kesedaran terhadap isu alam sekitar, norma sosial, tingkah laku terkawal, dan tindakan sosial. Pemboleh ubah bersandar iaitu kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian pula terdiri daripada menderma kepada kebajikan, membaiki semula, menggunakan semula, dan mereka bentuk semula, memberikan kepada keluarga dan rakan, mengitar semula, menjual semula, menyewakan, dan membuang terus.

Limitasi bagi kajian ini adalah populasi dan sampel kajian. Dalam kajian ini, sampel kajian hanya melibatkan pelajar-pelajar yang mengambil Jurusan Seni Reka Fesyen dan Tekstil (SRFT) di Universiti Teknologi Mara, Shah Alam (UiTM), UiTM Seri Iskandar, Universiti Malaysia Kelantan (UMK), dan Jurusan Tata Busana (TB) di Universitas Negeri Yogyakarta (UNY) serta Universitas Negeri Semarang (UNNES).

Sebelum menentukan populasi kajian, penyelidik mendapati bahawa di Malaysia hanya tiga universiti awam sahaja yang menawarkan Jurusan SRFT iaitu Universiti Teknologi Mara (UiTM) Seri Iskandar, UiTM Shah Alam, dan Universiti Malaysia Kelantan (UMK) kepada pelajar di peringkat Diploma dan Ijazah Sarjana Muda. Di Indonesia pula, penyelidik hanya memberi fokus di wilayah Pulau Jawa dan

didapati terdapat hanya tiga universiti awam yang menawarkan Jurusan TB iaitu Universitas Negeri Yogyakarta (UNY), Universitas Negeri Malang (UM), dan Universitas Negeri Semarang (UNNES). Ketiga-tiga universiti ini menawarkan Jurusan Tata Busana kepada pelajar di peringkat Diploma 3 (D3) dan Strata 1 (S1).

Namun begitu, di wilayah Pulau Jawa, hanya UNY dan UNNES sahaja yang dijadikan sebagai populasi dalam konteks kajian ini. Pemilihan universiti di Pulau Jawa pada mulanya adalah berdasarkan kepada kedudukan 20 universiti terbaik di Indonesia dan didapati bahawa UNY berada pada kedudukan ke-10, UM berada pada kedudukan ke 15, dan UNNES berada pada kedudukan ke 16 universiti terbaik di Indonesia (Kementerian Riset Teknologi dan Pendidikan Tinggi Republik Indonesia-Kemenristek Dikti, 2017). UM tidak dijadikan sebagai populasi kajian kerana berada di wilayah lain iaitu Jawa Timur dan jauh dari UNY di mana jarak masa di antara UNY ke UM kira-kira 8 jam 26 min (328.1km) (*Google Maps*, 2017). Selain itu, terdapat beberapa kekangan lain seperti masa, kos, dan tenaga yang menyebabkan UM tidak dijadikan sebagai populasi kajian dalam konteks kajian ini.

Kajian ini hanya melibatkan pelajar yang mengambil Jurusan SRFT dan Jurusan TB kerana mereka juga turut dikenali sebagai pereka fesyen muda. Menurut Bianchi dan Birtwistle (2010), pereka fesyen muda merupakan pengguna yang mudah terpengaruh untuk memiliki fesyen terkini dan akan melupuskan pakaian dalam tempoh masa yang singkat. Selain itu, Birtwistle dan Moore (2007); Lang dan Armstrong (2015); Wai Yee et al. (2016) turut menyokong bahawa golongan muda lebih terpengaruh dengan fesyen-fesyen terkini dan lebih pantas memiliki pakaian-pakaian baru yang dihasilkan berbanding golongan sudah berusia.

Morgan dan Birtwistle (2009) turut mencadangkan bahawa kajian berkaitan fenomena pakaian penting untuk dijalankan dalam kalangan pelajar kerana kurangnya kesedaran tentang isu alam sekitar dalam kalangan mereka dan mereka juga mempunyai kemahuan yang tinggi dalam memiliki pakaian yang mengikut peredaran zaman. Selain daripada kumpulan jantina dan umur, tahap pendidikan juga telah dimasukkan pada bahagian demografi kerana tahap pendidikan juga mungkin mempunyai pengaruh ke atas tingkah laku bertanggungjawab terhadap alam sekitar. Dalam kajian Nelayan, Bashyal, dan Bachman (2012) mencadangkan bahawa tahap pendidikan yang lebih tinggi perlu dikaitkan dengan kesedaran terhadap alam sekitar dan menjadikannya sebagai salah satu syarat penyertaan.

1.12.1 Kelestarian Tingkah Laku Melupakan Pakaian

Kelestarian bermaksud pembangunan yang tidak menjejaskan alam sekitar bagi tujuan memenuhi keperluan generasi masa kini tanpa menjejaskan keupayaan untuk memenuhi keperluan generasi akan datang (Shen, 2014). Tingkah laku pula adalah tindakan sebenar yang dilakukan oleh seseorang individu dan tindak balas ini biasanya didorong oleh sikap seseorang terhadap isu alam sekitar (Wang, Liu, & Qi, 2014). Menurut Meyer (2013), melupakan pakaian pula melibatkan tiga pilihan iaitu:

- menyimpan (menggunakan semula-*re-use*),
- melupus secara sementara (memberi pinjam-*loan*; menyewakan-*rent*), dan

- melupus secara kekal (menjual semula-*resell*; menderma-*donate*; mengitar semula-*recycle*; membuang terus-*discard*).

Jadi, kelestarian tingkah laku melupuskan pakaian dalam kajian ini melibatkan tindakan sebenar seseorang individu untuk mengamalkan tingkah laku melupuskan pakaian terpakai tanpa menjejaskan alam sekitar. Dalam konteks kajian ini, terdapat tujuh amalan melupuskan pakaian yang terlibat iaitu menderma kepada kebajikan, membaiki semula, menggunakan semula, dan mereka bentuk semula, memberikan kepada keluarga dan rakan, mengitar semula, menjual semula, menyewakan, dan membuang terus.

Kesedaran terhadap isu alam sekitar bermaksud pengguna mempunyai kesedaran terhadap masalah alam sekitar yang berlaku seperti pemanasan global, perubahan iklim, penipisan lapisan ozon, dan sebagainya. Di samping itu, pengguna juga faham tentang sebab dan akibat daripada tindakan mereka sekiranya tidak bertanggungjawab terhadap alam sekitar (De Groot & Steg, 2010). Dalam kajian ini, kesedaran terhadap isu alam sekitar melibatkan kesedaran pengguna tentang tingkah laku mereka dalam melupuskan pakaian sama ada secara lestari ataupun sebaliknya.

1.12.3 Sikap

Tang, Luo, dan Xiao (2011) dan Coon dan Mitterer (2008) berpendapat bahawa sikap merupakan gabungan antara kepercayaan dan perasaan. Gabungan antara kepercayaan dan emosi secara tidak langsung mempengaruhi individu untuk bertindak balas secara positif atau negatif terhadap perkara-perkara lain. Menurut Hines et al. (1987), individu yang bersikap positif adalah lebih cenderung untuk melibatkan diri dalam tingkah laku bertanggungjawab terhadap alam sekitar berbanding dengan individu yang bersikap kurang positif. Dalam kajian ini, faktor sikap yang dikaji melibatkan perasaan positif seseorang individu untuk terlibat dalam tingkah laku melupuskan pakaian secara lestari. Perasaan positif yang dimaksudkan adalah pengguna merasakan tingkah laku melupuskan pakaian secara mesra alam adalah satu tindakan yang bijak dan bermanfaat bagi mengatasi masalah lambakan pakaian terpakai dan secara tidak langsung dapat memelihara alam sekitar daripada tercemar.

1.12.4 Norma Sosial

Norma sosial adalah kepercayaan seseorang individu yang bergantung kepada faktor kognitif, faktor emosi, dan faktor sosial. Norma sosial merupakan satu fenomena yang menyalurkan sesuatu maklumat kepada seseorang sama ada maklumat tersebut memberi manfaat dan mudah untuk dilaksanakan atau sebaliknya (Taljaard, 2015; Tang et al. 2011; Bamberg & Moser, 2007). Dalam kajian ini, norma sosial melibatkan keluarga, rakan-rakan, dan masyarakat yang menyarankan seseorang individu untuk mengamalkan kelestarian tingkah laku pelupusan pakaian.

1.12.5 Tingkah Laku Terkawal

Menurut Ajzen (1991), tingkah laku terkawal adalah tindakan seseorang individu yang dikawal oleh niat atau pengaruh sekeliling yang menghalangnya untuk melakukan sesuatu tindakan yang tertentu. Tingkah laku terkawal dalam konteks kajian ini melibatkan kemahuan dan kemampuan pengguna untuk mengamalkan tingkah laku yang lestari dalam aktiviti melupuskan pakaian. Selain itu, tingkah laku terkawal juga melibatkan keyakinan pengguna bahawa amalan melupuskan pakaian secara lestari adalah mudah dan menggambarkan bahawa pengguna seorang yang bertanggungjawab dalam memelihara alam sekitar.

1.12.6 Tindakan Sosial

Menurut Quinn (2014), terdapat dua jenis tindakan sosial iaitu tindakan sosial individu (*individual social action*) dan tindakan sosial berkumpulan (*collective social action*). Tindakan sosial adalah satu inisiatif yang dilakukan oleh seseorang individu atau sekumpulan manusia yang boleh memberi perubahan positif kepada masyarakat sejangkit dan memberi manfaat kepada alam sekitar. Tindakan sosial juga melibatkan kerjasama antara satu pihak dengan pihak yang lain dalam menangani sesuatu isu.

Perbezaan antara tindakan sosial individu dan tindakan sosial berkumpulan adalah tindakan sosial individu melibatkan usaha seorang individu untuk membawa sesuatu perubahan manakala tindakan sosial berkumpulan pula adalah usaha-usaha dalam menangani masalah alam sekitar yang melibatkan organisasi-organisasi tertentu

(Quinn 2014). Dalam kajian ini, tindakan sosial yang terlibat adalah inisiatif seseorang individu untuk membawa keluarga dan rakan-rakan mereka untuk sama-sama mengamalkan tingkah laku lestari dalam melupuskan pakaian.

1.12.7 Pelajar Bidang Fesyen

Pelajar bidang fesyen adalah pelajar yang terlibat dalam teori (pengetahuan) dan amali (kemahiran) yang berkaitan dengan RPJ yang bermula daripada melakar, menggunting, menjahit, dan memberi kekemasan pada produkyang telah dihasilkan (Tee et al., 2016). Dalam kajian ini pelajar bidang fesyen merupakan pelajar yang sedang mengikuti pengajian di peringkat tinggi iaitu di universiti awam di Malaysia dan Indonesia.

1.13 Rumusan Bab

Kesimpulannya, kajian ini membincangkan tentang latar belakang kajian, pernyataan masalah, tujuan kajian, objektif kajian, kepentingan kajian, skop, dan limitasi kajian serta definisi operasional. Kelestarian merupakan inisiatif baru bagi mengatasi masalah pencemaran alam sekitar yang disebabkan oleh lambakan pakaian terpakai. Justeru itu, kajian ini wajar dijalankan bagi mengenal pasti faktor-faktor yang mendorong melupuskan pakaian dalam kalangan pelajar kerana di luar negara beberapa faktor telah dikenal pasti memberi pengaruh kepada pengguna dalam mengamalkan tingkah laku pelupusan pakaian yang lestari.

